

Kırsal Yerleşmeler

Toplu veya dağınık yerleşmeyi doğuran etmenler:

Su Temini

- Suyun sınırlılığı nedeniyle insanlar mevcut kaynaklardan en üst düzeyde yararlanabilmek için, evlerini yan yana yapmak suretiyle, toplu yerleşmeler meydana getirmişlerdir.
- Türkiye'nin kurak-yarı kurak bölgelerinde su teminindeki güçlük, toplu yerleşme görünümünü doğuran etmenlerden biri olmuştur.

Toplu veya dağınık yerleşmeyi doğuran etmenler:

- **Düzen ve Asayiş**
- Dünyanın değişik kesimlerinde, farklı zamanlarda, savunma nedeniyle, yerleşmelerin toplu karakterde olması bir üstünlük sağlıyordu.
- Köyler, özellikle Orta çağda, hendeklerle kuşatılmış malikâneler etrafında gelişmiştir.
- Kuzey İskoçya'nın küçük kale köyleri gibi, İtalya'nın tepe köyleri, savunma ihtiyacıyla kurulmuştur.
- Düzenin ve asayişin sağlanmasıyla bu etken, yerleşmelerin toplanmasındaki etkisini yitirmeye başlamıştır.

Toplu veya dağınık yerleşmeyi doğuran etmenler:

- ***Arazi Tasarrufu, Dağıtımı ve Miras Sistemi***
- Anglo-Saxon ülkelerinde olduğu gibi dünyanın pek çok yerinde, açık tarla sisteminde köylüler topraklarını, aralıklı şeritlere ayırmışlardır.
- Bu nedenle, toplu köyde bir ev, bu şeritlere göre, merkezi bir noktada olmak istemiştir.
- Arazilerin miras yoluyla çocuklara geçmesi, her bir çocuğun kendi arazisi üzerinde evini yapması, yerleşmede dağılmaya yol açmıştır.
- Böylece dağınık yerleşme paterni, tarım yapılabilir küçük arazi parçaları üzerinde, çiftlik evleri hâlinde ortaya çıkmıştır.

Toplu veya dağınık yerleşmeyi doğuran etmenler:

- ***Nüfus Artışı***
- Nüfus artışıyla beraber toplu köylerde ortaya çıkan aşırı nüfuslanma, bir kısım insanların köylerinden ayrılmak suretiyle, arazilerinin üstünde çiftliklerini kurmaları şeklinde sonuçlanmıştır.
- Bu insanlar, orman ve çalılıklardan açtıkları arazileri de kullanmışlardır.

Toplu veya dağınık yerleşmeyi doğuran etmenler:

➤ *Ekonomik Faaliyet Tipi*

- Sürdürülen ekonomik faaliyet tipi yerleşmenin dağınık bir patern göstermesinde etkilidir.
- Meyvecilik, sebzecilik, seracılık, besicilik gibi faaliyetlerin yapıldığı yerlerde, insanların bu çok yoğun tarımsal uğraş gerektiren alanların başında bulunma ihtiyacı dağılmaya yol açmıştır.
- Türkiye'de Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde dağılmanın bu tip örneklerine sıkça rastlanılmaktadır.

Toplu veya dağınık yerleşmeyi doğuran etmenler:

➤ *Toplumsal Yapı*

- Feodal yapının hüküm sürdüğü bazı ülke veya bölgelerde, toplumsal ilişkilerde yaşanan bazı sorunlar nedeniyle toplu köyden ayrılan aileler, yerleşmenin dağılmasına zemin hazırlamaktadır.
- Kan davaları, arazi itilafları, bu konuda örnek oluşturmaktadır.

➤ **Doğu Karadeniz’de dağınık yerleşmelerin olmasının nedenleri nelerdir?**

- Yer şekilleri yönünde dağlık ve engebeli olması, tarım alanlarının dar ve parçalı olması, suyun bol olması.

➤ **Ege kıyılarında toplu yerleşmelerin olmasının nedenleri nelerdir?**

- Yer şekilleri yönünde düz ve arazinin tarıma uygun olması. Yağışın yeterli olması, Su kaynaklarının yeterli olması, genelde tarla tarımı yapılıyor olması.

➤ **Konya ovasında toplu yerleşmeler yaygındır. Neden?**

- Arazinin düz olduğu alanlarda yağış azdır.
- Yağışın az olması su kaynaklarının da az olmasına neden olmuştur.
- Böyle yerlerde insanlar suyun bulunduğu dağ eteklerinde toplu olarak yerleşmişlerdir.

➤ Kır yerleşmelerinin Toplu ya da dağınık olmasını etkileyen faktörler nelerdir?

- Toplu yerleşmelerde iklim koşulları belirleyici olmuştur.
- Yerleşim birimleri su kaynaklarının çevresinde toplanmıştır.
- Dağınık yerleşmelerde arazinin engebelik durumu, tarım topraklarının küçük, parçalı ve dağınık olması belirleyici olmuştur.
- Yağışların ve su kaynaklarının bol olması dağınık yerleşmeyi kolaylaştırmıştır.

KAYNAKÇA

- KARAGEL,, D. (2017). Kır Yerleşmeleri Ders Notları. Hatay.
- TANOĞLU, A. (1969). Nüfus ve Yerleşme, İstanbul.
- TOLUN-DENKER, B. (1977). Yerleşme Coğrafyası, Kır Yerleşmeleri, İstanbul Üniv Yay. No: 2275, İstanbul.
- TÜMERTEKİN, E. ve ÖZGÜÇ, N. (2007). Beşeri Coğrafya, İnsan Kültür-Mekan, Çantay Yayınevi, İstanbul.